

Κείμενο Αρχαιολογικού Χώρου Κουρίου

REPUBLIC OF CYPRUS
DEPUTY MINISTRY OF TOURISM

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΟΥΡΙΟΥ

Πρώτη Ενότητα: ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ

Η πόλη της Λεμεσού είχε την τύχη να αναπτυχθεί μεταξύ δύο σημαντικών αρχαίων βασιλείων της Κύπρου: την Αμαθούντα στα ανατολικά και το Κούριο στα δυτικά. Κατευθυνθείτε λοιπόν προς το χωριό Επισκοπή της επαρχίας Λεμεσού, δυτικά του οποίου, σε απόσταση περίπου τεσσάρων χιλιομέτρων, ξεπροβάλλει μπροστά σας ένας λόφος. Αυτός ο λόφος φιλοξένησε για πολλούς αιώνες, μία από τις σημαντικότερες πόλεις-βασίλεια του νησιού που ιδρύθηκαν από τους Αχαιούς, αρχαίο ελληνικό φύλο. Έφτασαν εδώ από τον Αιγαιακό χώρο γύρω στα 1200 π.Χ., η Κύπρος όμως τους ήταν γνώριμος τόπος γιατί νωρίτερα, για δύο σχεδόν αιώνες, φιλοξενούσε τους Μυκηναίους εμπόρους που αναζητούσαν το πολύτιμο μέταλλευμα της, τον χαλκό. Σήμερα, το Κούριο αποτελεί ένα από τους πιο σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους του νησιού, τον οποίο επισκέπτονται χιλιάδες ντόπιοι και ξένοι περιηγητές κάθε χρόνο.

Για την προστασία και ταυτόχρονα την ενοποίηση των σημαντικότερων μνημείων του Κουρίου, το Τμήμα Αρχαιοτήτων προχώρησε πρόσφατα στη δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου. Στην είσοδό του, θα βρείτε το γραφείο του φύλακα, από το οποίο μπορείτε να προμηθευτείτε το εισιτήριο εισόδου για να επισκεφθείτε όλα τα μνημεία του αρχαιολογικού χώρου.

Ακολουθώντας, ο δρόμος σας οδηγεί στον χώρο στάθμευσης, ο οποίος βρίσκεται στα βορειοανατολικά του λόφου, από όπου θα ξεκινήσετε την επίσκεψή σας με τα δύο πολύ σημαντικά μνημεία: το Ελληνορωμαϊκό θέατρο και την Οικία του Ευστόλιου.

Περνώντας από την κύρια είσοδο ενός ειδικά διαμορφωμένου χώρου υποδοχής, στον οποίο λειτουργούν βιβλιοπωλείο, αναψυκτήριο και χώροι υγιεινής, το μονοπάτι σας κατευθύνει προς το θέατρο. Πριν προχωρήσετε προς την είσοδο του θεάτρου σταματήστε για λίγο να αγναντέψετε τη θάλασσα. Η θέα κόβει την ανάσα. Από εκείνο το σημείο ξεκινά μαζί με την περιδιάβαση των ματιών, η περιδιάβαση του μυαλού και της ψυχής. Μπροστά σας εκτυλίσσεται ένα σκηνικό απέραντης ομορφιάς με το μπλε-γαλάζιο της θάλασσας να λαμπυρίζει κάτω από τις χρυσές ακτίνες του ήλιου σε αντίθεση με όλων των ειδών τα χρυσοπράσινα χρώματα της γης. Και ένα είναι σίγουρο:

«Ήξεραν να διαλέγουν τις τοποθεσίες όπου θα έκτιζαν τις πόλεις τους οι αρχαίοι Έλληνες».

Φανταστείτε τους να πλησιάζουν τις νοτιοανατολικές ακτές του νησιού με τα μικρά τους καράβια. Από μακριά θ' αντίκρισαν τον τεράστιο κόλπο με την αμμώδη παραλία, όπου εύκολα μπορούσαν να σύρουν τα καράβια τους, και τους τραχείς απότομους λόφους, που θα παρείχαν στους αρχαίους κατοίκους του χώρου εκείνου, επαρκή ασφάλεια. Ιδιαίτερα εντυπωσιακός είναι ο λόφος της ακρόπολης, όπου βρισκόμαστε τώρα, σχεδόν κάθετος από τις τρεις πλευρές του, πάνω στον οποίο κτίστηκαν αμυντικά έργα και όλα τα δημόσια κτίρια της πόλης του Κουρίου.

Έψαχναν λοιπόν για μια καλή τοποθεσία με θέα προς τη θάλασσα, η οποία, αντίθετα με τις σημερινές μας ανάγκες, δεν ήταν απλά θέμα πολυτέλειας, αλλά επιτακτική ανάγκη για ασφάλεια, αφού θα μπορούσαν να δουν από μακριά τον εχθρό και να προφυλαχθούν.

Η θέση δεν ήταν βέβαια το μοναδικό στοιχείο επιλογής του χώρου, αλλά, όπως μπορείτε να διαπιστώσετε και μόνοι σας, μπροστά σας απλώνεται μια μεγάλη πεδιάδα και οι γύρω εκτάσεις είναι ιδιαίτερα εύφορες για καλλιέργειες. Τότε, πολύ περισσότερο ίσως από ότι σήμερα, οι άνθρωποι είχαν μεγάλη ανάγκη από εύφορη γη, αφού η κοινωνία τους στηριζόταν σημαντικά στη γη και τα προϊόντα της.

Άλλο κυρίαρχο στοιχείο του τοπίου στην ευρύτερη περιοχή είναι ο ποταμός Κούρης, ο οποίος εκβάλλει στον κόλπο του Κουρίου / Επισκοπής. Η ύπαρξη του ποταμού, ο οποίος είναι από τους μεγαλύτερους του νησιού, ήταν μεγάλης σημασίας για τους κατοίκους της περιοχής, αφού χρησιμοποιούσαν τα νερά του για άρδευση και ύδρευση.

Ο συνδυασμός όλων αυτών των γεωφυσικών στοιχείων της περιοχής την καθιστούσε σχεδόν ιδανική για την ίδρυση της πόλης. Στην αρχαιολογική δε τοπογραφία, η περιοχή Κουρίου είναι μία από τις πλουσιότερες σε αρχαιολογικές θέσεις σε ολόκληρο το νησί.

Δεύτερη Ενότητα: ΊΔΡΥΣΗ / ΙΣΤΟΡΙΑ

...οι δε Κουριέες ούτοι [=οι κάτοικοι του Κουρίου] λέγονται είναι

Αργείων άποικοι...

Αυτά λέγει ο Ηρόδοτος, στο πέμπτο βιβλίο των Ιστοριών του (Ε,113).
Μαρτυρεί, δηλαδή, ότι οι ίδιοι οι Κουριείς θεωρούσαν τους εαυτούς των
απόγονους των Αργείων (Αχαιών) αποίκων.

Κι ο Στράβων επίσης, στη γεωγραφική περιγραφή της Κύπρου, γράφει
(14, 683):

...είτα πόλις Κούριον ὄρμον ἔχουσα, Αργείων κτίσμα...

Παρά το γεγονός ότι θα πρέπει να θεωρηθεί ότι το Κούριον ιδρύθηκε από
Αχαιούς αποίκους και οργανώθηκε απ' αυτούς σε πόλη-βασίλειο, μετά τον
μαζικό αποικισμό του νησιού κατά τον 12^ο-11^ο αιώνα π.Χ. αιώνα,
ωστόσο δεν διασώζεται καμιά αρχαία παράδοση που ν' αναφέρεται σε
Έλληνα επώνυμο ήρωα ως ιδρυτή της πόλης, σε αντίθεση με αρκετές
άλλες αρχαίες κυπριακές πόλεις όπως η Σαλαμίνα, η Αίπεια, οι Χύτροι, το
Ιδάλιον.

Διασώζεται όμως μια παρόμοια παράδοση από τον Στέφανο Βυζάντιο, ο
οποίος μας παραπέμπει και πάλι στο πέμπτο βιβλίο του Ηρόδοτου, όπου
αναφέρεται ότι:

«Κούριον, πόλις Κύπρου, από Κουρέως του Κινύρου παιδός»

Το Κούριον είχε πάρει την ονομασία του ιδρυτή του, που ήταν ο
Κουρεύς, ο γιος του μυθικού βασιλιά της Πάφου Κινύρα. Η παράδοση
αυτή που σχετίζει το Κούριον με τον γιο του Κινύρα δεν φαίνεται να
είναι άσχετη προς τις πανάρχαιες σχέσεις μεταξύ της πόλης του Κουρίου

και γενικότερα του βασιλείου του Κουρίου, με τη γειτονική πόλη της Πάφου και το βασίλειο της Πάφου.

Η πρώτη γραπτή αναφορά σε κυπριακές πόλεις υπάρχει στην αιγυπτιακή επιγραφή, χαραγμένη στους τοίχους ενός Ναού στο Medinet Habu κατά την περίοδο της Βασιλείας του Ραμσή III (1198/1167 π.Χ.) και χρονολογείται στο πρώτο τέταρτο του 12^{ου} αιώνα π.Χ. . Αναφέρονται 8 συνολικά κυπριακές πόλεις, από τις οποίες μια διαβάζεται ως Kir ... και ταυτίζεται με το Κούριο, δεν έχει όμως σωθεί ολόκληρη η ονομασία της.

Το περίφημο χρυσό σκήπτρο του Κουρίου, που βρέθηκε σε βασιλικό τάφο στην Καλορίζικη και χρονολογείται στις αρχές του 11^{ου} π.Χ. αιώνα, αποτελεί σημαντική μαρτυρία ότι η πόλη –βασίλειο είχε ήδη ιδρυθεί. Το σκήπτρο αυτό, που βρίσκεται στο Κυπριακό Μουσείο, είναι εξαιρετικής τέχνης. Έχει ύψος 16,5 εκατοστόμετρα με σφαίρα στην κορφή του από σμάλτο και πάνω στη σφαίρα βρίσκονται δυο γεράκια. Αποτελεί δε σήμερα έναν από τους σπάνιους θησαυρούς του Κυπριακού Μουσείου και συγκαταλέγεται στα εξαιρετα είδη μυκηναϊκής τέχνης. Μεταξύ των εκλεκτών δειγμάτων μυκηναϊκής τέχνης περιλαμβάνονται πολλά πήλινα αγγεία, χάλκινα αντικείμενα και είδη μικροτεχνίας που βρέθηκαν σε τάφους στην ευρύτερη περιοχή Κουρίου, του 13^{ου}-12^{ου} αιώνα π.Χ. . Αυτό αποδεικνύει την εδώ εγκατάσταση των Μυκηναίων και τις σχέσεις της περιοχής με τον μυκηναϊκό πολιτισμό, από την περίοδο της Ύστερης Εποχής του Χαλκού .

Ασφαλέστερη βέβαια αναφορά για τη πόλη βρίσκεται στο πρίσμα του Εσσαρχαδώνος (673/72), όπου ο Βασιλιάς Δάμασος του Κουρίου (Kuri)

συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο των Κυπρίων βασιλιάδων, που ήταν υποτελείς στους Ασσύριους.

Βέβαια τα αρχαιότερα κατάλοιπα κατοίκησης στην ευρύτερη περιοχή του Κουρίου χρονολογούνται από τη νεολιθική περίοδο (4500 - 3900 π.Χ.). Πάνω στον ίδιο τον λόφο του Κουρίου υπάρχουν κατάλοιπα που χρονολογούνται από το τέλος της κλασικής περιόδου, περισσότερο της ελληνιστικής (325-50 π.Χ.) και κυρίως της ρωμαϊκής (50 - 330 μ.Χ.) και παλαιοχριστιανικής εποχής (330 – τέλη 7^{ου} αιώνα μ.Χ.). Η θέση του Κουρίου κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού, στην οποία αναφέρεται και ο οικιστικός μύθος της πόλης, που αφορά τους Αργείους, φαίνεται ότι ήταν στην περιοχή της Ερήμης, όπου πρόσφατα έχουν έρθει στο φως τα κατάλοιπα μέρους ενός μεγάλου οικισμού που θα πρέπει να ήταν ο προκάτοχος του Κουρίου.

Οι πρώτες ανασκαφικές έρευνες σε διάφορα σημεία του χώρου της πόλης και των περιχώρων του Κουρίου, που είχαν καθαρά ερασιτεχνικό και θησαυροθηρικό χαρακτήρα, έγιναν το 1873 από τον περιβόητο Luigi Palma di Cesnola. Ανάμεσα στα πολυάριθμα κινητά ευρήματα που προέρχονται από τις επιπόλαιες και ανεύθυνες αυτές έρευνες και που σήμερα κοσμούν τις αίθουσες του Μητροπολιτικού Μουσείου της Νέας Υόρκης, περιλαμβάνεται και ο περίφημος «θησαυρός του Κουρίου». Τον θησαυρό αυτόν, που αποτελείται από πολύτιμα και ανεκτίμητα κοσμήματα διαφόρων τύπων και χρονολογιών, ο Cesnola ισχυριζόταν ότι τον ανακάλυψε κοντά στο θέατρο του Κουρίου.

Συστηματικές όμως ανασκαφές στο Κούριο άρχισαν το 1933 από το Πανεπιστημιακό Μουσείο της Πενσυλβανίας και συνεχίστηκαν, με διακοπές, μέχρι το 1954. Το 1964 ξεκίνησε τις ανασκαφικές του έρευνες στο χώρο το Τμήμα Αρχαιοτήτων. Κατά τα έτη 1974-1979 η Αμερικανική Αποστολή του Κέντρου Βυζαντινών Σπουδών Dumbarton Oaks ανέλαβε την ανασκαφή της επισκοπικής παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Την περίοδο 1980-1983 έσκαψε στο λόφο του Κουρίου η Αμερικανική Αποστολή του Walters Art Gallery και των Πανεπιστημίων του Missouri και του Maryland.

Τρίτη Ενότητα: ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

«Άνδρα μοι ένεπε μούσα, πολύτροπον, ως μάλα πόλλα πλάχθη επί
Τροίοις ιερόν πολίεθρον έπερσεν».

Εάν θέλετε να ζήσετε και εσείς κάποιες στιγμές από τη ζωή της πόλης του Κουρίου, όπως τότε χιλιάδες χρόνια πριν, δεν έχετε παρά να παρακολουθήσετε μία θεατρική παράσταση αρχαίας τραγωδίας, εδώ στο θέατρο, μία καλοκαιρινή νύκτα. Σας εγγυόμαστε ότι η εμπειρία αυτή θα είναι μοναδική.

Το μονοπάτι σάς οδηγεί στο νότιο άκρο του λόφου, όπου σώζεται το πολύ γνωστό και αρκετά καλά διατηρημένο θέατρο της πόλης. Η αναζήτηση χώρων καλής ακουστικής οδήγησε τους αρχαίους Έλληνες στην πλαγιά του λόφου. Τις περισσότερες φορές τα αρχαία θέατρα ήταν

διαμορφωμένα στις πλαγιές των λόφων και λαξευμένα σε βράχο και το θέατρο του Κουρίου ακολουθεί αυτόν τον κανόνα.

Σας θυμίζουμε ότι, το αρχαίο ελληνικό θέατρο είναι μία από τις ελάχιστες αρχιτεκτονικές μορφές που δεν ξεπεράστηκαν κατά τον ρου της ιστορίας, αντίθετα ανταποκρίθηκε στις νέες ανάγκες και διασχίζοντας τους αιώνες, συνεχίζει να ζει και σήμερα. Έτσι, δύομισυ χιλιετίες μετά την εφεύρεσή του στην αρχαία Αθήνα, θέατρα χτίζονται ακόμη σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του σύγχρονου κόσμου, που λίγο πολύ αντιγράφουν το αρχαίο ελληνικό πρότυπο.

Όπως σε όλα τα αρχαία θέατρα διακρίνονται τα τρία μέρη του θεάτρου, δηλαδή το κοίλο, η ορχήστρα και η σκηνή.

Το κοίλο ήταν ο χώρος των θεατών. Στο κοίλο του θεάτρου βρίσκονταν οι κερκίδες, που χωρούσαν 3.500 θεατές. Η πρόσβαση στο κοίλο γίνεται από τα διαζώματα και τις παρόδους. Το κοίλο διαιρείται συνήθως σε διαζώματα τα οποία εξυπηρετούν την κίνηση των θεατών. Εδώ το διάζωμα χώριζε τις κερκίδες στα δύο τρίτα από το πάνω άκρο του κοίλου.

Γύρω από το πίσω μέρος του θεάτρου υπήρχε διάδρομος, ο οποίος συνδεόταν με πέντε διόδους με το διάζωμα. Οι πάροδοι μεταξύ του κοίλου και του οικοδομήματος της σκηνής οδηγούν στην ορχήστρα. Από αυτές τις παρόδους περνούσαν και οι πομπές κατά τη διάρκεια των επίσημων τελετών.

Πάνω από την τελευταία σειρά καθισμάτων υπήρχε κιονοστοιχία που περιέβαλλε το κοίλο και σχημάτιζε στοά πάνω από τον αψιδωτό διάδρομο.

Ανάμεσα στο κοίλο και τη σκηνή βρίσκεται η ορχήστρα, ο χώρος δηλαδή όπου κινείτο ο χορός κατά τη διάρκεια των παραστάσεων. Ο χορός ήταν ένα ζωτικό στοιχείο των παραστάσεων, ήταν η ομάδα που υποστήριζε τους πρωταγωνιστές με τραγούδι και χορό. Η ορχήστρα είναι ημικυκλική και από τη πλευρά της θάλασσας φρασσόταν με το οικοδόμημα της σκηνής.

Η σκηνή, ο χώρος όπου έπαιζαν οι υποκριτές, ήταν ένα πέτρινο υπερυψωμένο οικοδόμημα. Το μέρος αυτό του θεάτρου ήταν πολύ σημαντικό, αφού ήταν το πλέον ορατό τμήμα από τους θεατές. Συνήθως απεικόνιζε την πρόσοψη ναού ή παλατιού, το οικοδόμημα όμως της σκηνής υπόκειτο σε αλλαγές κάθε φορά που άλλαζαν οι τρόποι παρουσιάσεων. Κάθε εποχή κατέστρεφε την προηγούμενη φάση της σκηνής. Σήμερα σώζονται μόνο τα θεμέλια της σκηνής.

Το αρχικό θέατρο, το οποίο κτίστηκε τον 2ο αι. π.Χ., ήταν μικρότερων διαστάσεων ενώ κατά το 2ον αι. μ.Χ. επεκτάθηκε και πήρε τη σημερινή του μορφή. Η αρχαιολογική έρευνα έχει αποδείξει τη συνεχή χρήση του θεάτρου σε διάστημα πολλών αιώνων, δια μέσου της Ελληνιστικής και της Ρωμαϊκής περιόδου.

Όταν κατά τον 2ον αι. μ.Χ. το θέατρο επεκτάθηκε στις σημερινές του διαστάσεις, ανακαινίστηκε και το οικοδόμημα της σκηνής με επιβλητικούς μαρμαρίνους κίονες και γείσα, μερικά κομμάτια από τα οποία διακρίνονται στα νότια, κοντά στα ερείπια. Τα πλάγια του θεάτρου στηρίζονταν από τρεις τεράστιους τοίχους αντιστήριξης, κτισμένους με μεγάλους ορθογώνιους λίθους.

Η επόμενη σημαντική αλλαγή του θεάτρου έγινε γύρω στα τέλη του 2ου με αρχές του 3ου αι. μ. Χ. με κάποιες μετατροπές, όπως η τοποθέτηση μεταλλικού κιγκλιδώματος, για να μπορεί να δέχεται ένα δημοφιλές θέαμα της εποχής, τις θηριομαχίες. Οι τρεις κατώτερες σειρές των κερκίδων αφαιρέθηκαν και τοποθετήθηκε μεταλλικό κιγκλίδωμα στο πάνω μέρος του τοίχου της αρένας, έτσι ώστε οι πλησιέστεροι θεατές να κάθονται σε απόσταση ασφαλείας από την ορχήστρα, που είχε μετατραπεί σε αρένα. Ακόμη και τώρα φαίνεται στο κάτω μέρος του κοίλου η δίοδος που χρησίμευε σαν καταφύγιο των θηριομάχων, όταν δεν αγωνίζονταν στην αρένα.

Προς το τέλος του 3ου αιώνα, η αρένα μετατράπηκε ξανά σε κανονικό θέατρο και οι χαμηλότερες σειρές καθισμάτων που λαξεύτηκαν και τοποθετήθηκαν πρόχειρα ανήκουν σε αυτή την ανακατασκευή. Κατά τον 4ο αι. το θέατρο φαίνεται να είχε εγκαταλειφθεί και από τότε έπαθε σοβαρές καταστροφές από την αφαίρεση οικοδομικού υλικού από τους συμπαγείς τοίχους του.

Το κοίλο του θεάτρου αναστηλώθηκε το 1961 από το Τμήμα Αρχαιοτήτων. Μετά την αναστήλωσή του, το θέατρο χρησιμοποιείται για πολιτιστικές εκδηλώσεις. Η περίφημη ακουστική του θεάτρου δεν έχει χάσει την ποιότητα της. Διαπιστώστε το και μόνοι σας. Σταθείτε στο κέντρο της ορχήστρας, τραγουδήστε ή απαγγείλετε κάτι και ακούστε τον αντίλαλο της φωνής σας. Ο ήχος, κατακάθαρος, φτάνει ως τις ψηλότερες κερκίδες, χάρη στη θαυμάσια προσαρμογή του θεάτρου στο τοπίο, αφού η πλαγιά του λόφου λειτουργεί ως αντηχείο. Και ενώ σήμερα το θέατρο χρησιμοποιείται κάθε καλοκαίρι για παραστάσεις αρχαίου δράματος και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων, όπως όλα τα ελληνιστικά θέατρα στην αρχαία Ελλάδα, το θέατρο του Κουρίου χρησιμοποιήθηκε στην αρχαιότητα για τις τραγωδίες του Αισχύλου, του Σοφοκλή και του Ευριπίδη αλλά και για τις κωμωδίες του Αριστοφάνη.

Ας μην ξεχνούμε όμως ότι το αρχαίο ελληνικό θέατρο γεννιέται στις αγροτικές γιορτές προς τιμήν του θεού Διόνυσου και συνδέεται με την θρησκευτική λατρεία του θεού. Ο Διόνυσος ήταν ένας θεός που συγχωνεύτηκε με τα ελληνικά έθιμα, και επικράτησε αποκτώντας οπαδούς, γιορτές και δικό του τραγούδι, τον Διθύραμβο. Σ' αυτό το χορικό άσμα τοποθετούνται και οι ρίζες του δράματος και του θεάτρου γενικότερα.

Δημιουργήθηκαν τότε οι πρώτοι θίασοι με τους εθελοντές, οι οποίοι με την χρήση της τρυγίας (κατακάθι του μούστου) μεταμφιέζονταν σε τράγους και χόρευαν τραγουδώντας το Διθύραμβο, που υμνούσε την ζωή και τους θριάμβους του Διόνυσου.

Όμως το δράμα συνέχισε την εξελικτική του πορεία, με κορύφωση την έμπνευση του Θέσπη στα μέσα του 6ου αιώνα. Φορώντας ένα προσωπίο, μπήκε στο χορό και αντί να τραγουδά, άρχισε να απαγγέλλει, να αποκρίνεται με επαναλαμβανόμενο ρυθμό. Αυτή η νέα ιδέα έγινε δημοφιλής στην Αττική και αποτέλεσε ορόσημο στην μετέπειτα θεατρική ιστορία της Ευρώπης.

Τέταρτη Ενότητα: Η ΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΕΥΣΤΟΛΙΟΥ

«Ευστόλιος, ο Κουριάς, ο οποίος μετά από επίσκεψη στην πατρική του χώρα είδε την δυστυχία στην οποία είχαν περιέλθει οι συμπολίτες του και αποφάσισε όπως κάποτε έκαμε και ο Φοίβος (ο Απόλλωνας) να χαρίσει σε αυτήν λουτρά και ένα απάνεμο καταφύγιο».

Πώς είναι γνωστά όλα αυτά; Μα φυσικά από επιγραφές στα ψηφιδωτά δάπεδα που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του κτιρίου. Μέσα από τις επιγραφές αποκαλύπτεται το όνομα του ιδιοκτήτη της οικίας, του Ευστόλιου, καθώς και η χριστιανική του ταυτότητα.

Και ενώ φαίνεται ότι το οικοδόμημα είχε κτιστεί αρχικά σαν ιδιωτική ανακτορική οικία, μετά την τοποθέτηση των ψηφιδωτών δαπέδων και την κατασκευή των λουτρών μετατράπηκε σε δημόσιο χώρο αναψυχής, ένα είδος λέσχης.

Έχοντας πρώτα επισκεφθεί το θέατρο και προχωρώντας ψηλότερα στην πλαγιά, σε μία επίσης δεσπόζουσα θέση στο νοτιοανατολικό άκρο του λόφου, βρίσκουμε τα κατάλοιπα ενός επίσης σημαντικού μνημείου της

αρχαίας αυτής πόλης, της Οικίας του Ευστόλιου. Πρόκειται για μνημειακή οικία, που χρονολογείται στα τέλη του 4^{ου} - αρχές του 5^{ου} αιώνα μ.Χ. Αποτελείται από περισσότερα από τριάντα πέντε δωμάτια, τα οποία συγκεντρώνονται γύρω από δύο εσωτερικές αυλές, και ένα σύμπλεγμα λουτρών μικρών διαστάσεων. Το οικοδόμημα στη σημερινή του μορφή κτίστηκε μετά την καταστροφή του θεάτρου. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ψηφιδωτά δάπεδα που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του κτιρίου και συμπληρώθηκαν στις αρχές του 5^{ου} αιώνα μ.Χ., όταν ο Χριστιανισμός είχε ήδη επικρατήσει στην πόλη.

Προχωρούμε προς την είσοδο της οικίας, η οποία βρισκόταν στη δυτική πλευρά. Στα αριστερά βρίσκονταν τα διαμερίσματα των υπηρετών και αμέσως μετά ένας προθάλαμος της εισόδου. Από τον προθάλαμο αυτό, ο οικοδεσπότης συνεχίζει εδώ και δεκαπέντε αιώνες να υποδέχεται και να καλωσορίζει τους επισκέπτες μέσα από την επιγραφή του ψηφιδωτού δαπέδου, η οποία υπενθυμίζει «ΕΙΣ(ΑΓΕ) ΕΠΑΓΑ(ΘΩ) ΕΥΤΥΧΩΣ ΤΩ ΟΙΚ(Ω)».

Ο προθάλαμος συνδέει το προαύλιο με το κεντρικό αίθριο που διέθετε κήπο, μία μικρή στέρνα και κρήνη. Περιβάλλεται από στοές, το περιστύλιο, το οποίο ήταν επίσης επιστρωμένο με ψηφιδωτά δάπεδα. Γύρω από το περιστύλιο, δηλ. στους χώρους υποδοχής και κοινής χρήσης, διατηρούνται τα σημαντικότερα ψηφιδωτά δάπεδα.

Ακολουθώντας τον διάδρομο που κατασκευάστηκε πρόσφατα από το Τμήμα Αρχαιοτήτων και προχωρώντας προς το νοτιοανατολικότερο σημείο του χώρου, βρισκόμαστε μπροστά στο πιο σημαντικό ίσως

δωμάτιο της οικίας, λόγω της ψηφιδωτής διακόσμησης του δαπέδου του. Η μεγάλη σημασία των μωσαϊκών έγκειται στο βαθύτερο συμβολικό μήνυμα και τη σύνδεση του οικοδομήματος με την νέα λατρεία, τον Χριστιανισμό, το οποίο υποδεικνύεται μέσα από την επιγραφή που διαβάζουμε στα αρχαία ελληνικά:

ΑΝΤΙ ΛΙΘΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ, ΑΝΤΙ ΣΤΕΡΕΟΙΟ ΣΙΔΗΡΟΥ
ΧΑΛΚΟΥ ΤΕ ΞΑΝΘΟΙΟ ΚΑΙ ΑΥΤΟΥ ΑΝΤ ΑΔΑΜΑΝΤΟΣ
(Ο)ΙΔΕ ΔΟΜΟΙ ΖΩΣΑΝΤΟ ΠΟΛΥΛΛΙΤΑ ΣΗΜΑΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ο οικοδεσπότης μας υπενθυμίζει ότι τούτα εδώ τα κτίρια δεν στηρίχθηκαν ούτε στους μεγάλους λίθους, ούτε στο στερεό σίδηρο, στον ξανθό χαλκό, ούτε και σ' αυτό ακόμα το διαμάντι, παρά μόνο στα πολύ ευλογημένα σύμβολα του Χριστού.

Τα έγχρωμα διακοσμητικά σχήματα του δαπέδου απεικονίζουν σύμβολα των πρώτων Χριστιανικών χρόνων, όπως ο ιχθύς, η πέρδικα, το παγώνι κλπ. Στη δε νότια του πλευρά μία τέταρτη, ελλειπής επιγραφή, υπενθύμιζε όσους σύχναζαν στο κτίριο ότι αυτό ήταν ο ΟΙΚΟΣ ΤΗΣ ΑΙΔΟΥΣ, ΤΗΣ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ [ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ].

Στο ίδιο σύμπλεγμα δωματίων και προχωρώντας βορειότερα, για να ανεβούμε προς τα λουτρά, βρίσκουμε την επιγραφή η οποία υποδεικνύει τη δημόσια χρήση του οικοδομήματος, τη σύνδεση του με τον Χριστιανισμό και το όνομα του ιδιοκτήτη.

(ΚΟΥΡΙΕΑΣ) ΤΟ ΠΑΡΟΙΘΕΝ (ΕΝ ΟΛΒ)Ω ΠΑΝΤΙ ΠΕΛΟΝΤΑΣ
(ΔΥΣΤΗΝΟΥΣ ΕΣΙΔ)ΩΝ ΕΚ ΠΟΔΟΣ ΕΥΣΤΟΛΙΟΣ

(ΟΥ ΠΑΤΕΡΩΝ ΧΩ)ΡΗΣ ΕΠΕΛΗΣΑΤΟ. ΑΛΛ ΑΡΑ ΚΑΙ ΤΗΣ
(ΗΜΜΕΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕ)ΩΣ ΛΟΥΤΡΑ ΧΑΡΙΣΣΑΜΕΝΟΣ,
(ΑΥΤΟΣ ΔΗ ΤΟΤ Ε)ΔΙΖΕΤΟ ΚΟΥΡΙΟΝ, ΩΣ ΠΟΤΕ ΦΟΙΒΟΣ
ΗΡΧΕΤΟ, ΚΑΙ) ΨΥΧΡΗΝ ΘΗΚΕΝ ΥΠΗΝΕΜΗΝ

Στην επιγραφή αναφέρεται ο κτήτορας Ευστόλιος ο Κουριάς ο οποίος μετά από επίσκεψη στην πατρική του χώρα είδε τη δυστυχία στην οποία είχαν περιέλθει οι συμπολίτες του και αποφάσισε όπως κάποτε έκαμε και ο Φοίβος (ο Απόλλωνας) να χαρίσει σε αυτήν λουτρά και ένα απάνεμο καταφύγιο. Όπως διαπιστώνουμε, η ίδια επιγραφή αναφέρει και τον ΑΠΟΛΛΩΝΑ (Φοίβο) σαν τον προηγούμενο προστάτη του Κουρίου.

Ρωμαϊκά Λουτρά :

Συνεχίζοντας βορειότερα, τα σκαλοπάτια οδηγούν στο ψηλότερο επίπεδο της οικίας, όπου υπήρχαν τα λουτρά. Προχωρήστε προς τον βορειότερο διάδρομο και σταθείτε ώστε να έχετε απέναντι σας τη θάλασσα. Μπροστά σας απλώνεται το ψηφιδωτό δάπεδο μιας μεγάλης αίθουσας, η οποία ήταν μέρος του συμπλέγματος των λουτρών.

Τα δημόσια λουτρά ήταν μια εξέλιξη του πολιτισμού που εμφανίστηκε στον ελληνικό χώρο κατά τους κλασικούς χρόνους και απαντούσε σε μια ανάγκη που προέκυψε από την ανάπτυξη της αστικής ζωής και την ορθολογική οργάνωση των πόλεων. Η κοινωνία ζητούσε πλέον τη δημιουργία οικοδομημάτων για την εκγύμναση, την καθαριότητα του σώματος και την εκγύμναση του νου. Μην ξεχνάμε τη γνωστή φράση που έλεγαν οι αρχαίοι ημών πρόγονοι, «Νους υγιής εν σώματι υγιή». Εκτός όμως από τον σπουδαίο τους ρόλο στην σωματική και ψυχική

υγεία, τα λουτρά αποτέλεσαν σε όλες τις εποχές κέντρα συναντήσεων και κοινωνικών συναναστροφών, χώρους επικοινωνίας και διασκέδασης.

Η αρχιτεκτονική εξέλιξη των λουτρών ξεκινά λοιπόν στην Ελλάδα τον 5ον αι., αποκρυσταλλώνεται τον 4ον αι. π.Χ. και συνεχίζεται διαρκώς μέχρι τον 1ον αι. π.Χ., οπότε αντικαθίστανται σταδιακά από τις ρωμαϊκές *Θέρμες*.

Πως όμως λειτουργούσαν τα λουτρά :

Στην απλούστερη τους μορφή τα ρωμαϊκά λουτρά περιλάμβαναν κατά σειρά, την αίθουσα του ψυχρού λουτρού, την αίθουσα του χλιαρού λουτρού και την αίθουσα του θερμού λουτρού.

Η πρώτη στη σειρά αίθουσα, το αποδυτήριο (apodyterium) και το κρύο λουτρό (frigidarium), είχε διπλό ρόλο. Εδώ άλλαζαν τα ρούχα τους οι επισκέπτες και έκαναν το κρύο μπάνιο τους. Ήταν το καλύτερα διακοσμημένο δωμάτιο, το οποίο λειτουργούσε και σαν χώρος υποδοχής, αφού από εδώ εισέρχονταν οι λουόμενοι στον καθαυτό χώρο των λουτρών και εδώ παρέμεναν μετά το μπάνιο τους για τις συναναστροφές τους.

Το ψηφιδωτό δάπεδο του δωματίου έχει τέσσερις παραστάσεις σε πλαίσιο, οι δύο διακοσμούνται με καθαρά γεωμετρικά μοτίβα, μία έχει

ένα κεντρικό πίνακα με πέρδικα και η τέταρτη, στα βόρεια, περιέχει τη μόνη εικονογραφική διακόσμηση στο όλο σύμπλεγμα. Μέσα σε μετάλλιο (κύκλο) με πλοχμό εικονογραφείται η προτομή μίας νεαρής γυναίκας, η οποία κρατάει ένα αντικείμενο που φαίνεται ότι πρόκειται για μέτρο μήκους. Πραγματικά το μήκος του ισοδυναμεί, σχεδόν ακριβώς, με το μήκος ενός ποδιού της Υστερορωμαϊκής περιόδου. Σύμφωνα δε με την επιγραφή που διαβάζουμε, πάλι στα αρχαία ελληνικά, «ΚΤΙΣΙΣ», πρόκειται για τη προσωποποίηση δηλαδή της ΚΤΙΣΕΩΣ, της Δημιουργίας του Κόσμου.

Στα βόρεια και ανατολικά του κεντρικού αυτού δωματίου, υπήρχαν δεξαμενές/ πισίνες με κρύο νερό και μπροστά από τη καθεμιά μια ρηχή λεκάνη για ποδόλουτρα. Το κρύο λουτρό προέκυψε έπειτα από τις συμβουλές των γιατρών, οι οποίοι συνιστούσαν το κρύο μπάνιο, λόγω της μεγάλης ωφέλειας του στον οργανισμό.

Η αίθουσα για το χλιαρό λουτρό (tepidarium) βρισκόταν δυτικά του κρύου λουτρού. Η παραμονή του λουόμενου σε αυτό το χώρο, βοηθούσε στο να προσαρμόζεται προοδευτικά το σώμα από τη χαμηλή θερμοκρασία του αποδυτηρίου και κρύου λουτρού σε αυτή του επόμενου, θερμού δωματίου και αντίστροφα.

Το ζεστό λουτρό (caldarium) βρισκόταν δυτικότερα του χλιαρού λουτρού και ήταν ο τελικός προορισμός του λουόμενου, ο οποίος μπορούσε εδώ να κάνει και ατμόλουτρο, λόγω της υγρασίας που υπήρχε στο δωμάτιο.

Από το χλιαρό και ζεστό λουτρό σήμερα υπάρχουν μόνο κατάλοιπα από τα υπόκαυστα, (hypocaust). Όπως υποδηλώνει η ονομασία τους, είναι

χαμηλοί και συνήθως υπόγειοι χώροι κάτω από τα δάπεδα των δωματίων του λουτρού, όπου κυκλοφορούσαν τα καυτά αέρια που παραγόταν από την φωτιά που έκαιγε στην εστία (praefurnium). Τα δάπεδα ήταν υπερυψωμένα πάνω σε στυλίσκους που αποτελούνταν από πήλινες πλάκες, ώστε να αντέχουν στις υψηλές θερμοκρασίες. Οι τοίχοι θερμαίνονταν με πήλινους σωλήνες ή πήλινες πλάκες που στερεώνονταν στους τοίχους αφήνοντας ένα κενό για την κυκλοφορία του αέρα.

Βλέπουμε επίσης τους θαλάμους θέρμανσης (τις εστίες, από όπου ο θερμός αέρας διοχετευόταν από τα υπόκαυστα προς τα πάνω, μέσα από ειδικούς αγωγούς και μέσα από το κενό που υπήρχε ανάμεσα στους τοίχους και στην επίστρωση κεραμικών πλακών.

Η λειτουργία των λουτρών απαιτούσε μεγάλες ποσότητες νερού, το οποίο προερχόταν από δεξαμενές και πηγάδια, αλλά η λύση στην τροφοδοσία των λουτρών σε νερό δόθηκε με την κατασκευή μεγάλων υδραγωγείων. Το νερό αποθηκευόταν σε υπερυψωμένη δεξαμενή και διοχετευόταν με σωλήνες στα διάφορα σημεία του λουτρού.

Εξελιγμένο ήταν και το σύστημα αποχέτευσης από πήλινους αγωγούς που διέτρεχαν τα λουτρά. Το νερό που χυνόταν πάνω στα πατώματα κυλούσε προς τα αποχωρητήρια που βρίσκονταν κοντά στα λουτρά.

Όπως έχουμε αναφέρει οι θέρμες αποτελούσαν σπουδαία κέντρα υγιεινής και αναψυχής επιτελώντας σημαντικό ρόλο στη λειτουργία της κοινωνίας. Στους χώρους αυτούς γίνονταν συναναστροφές των πολιτών,

αντάλλασσαν απόψεις, κυκλοφορούσαν τα νέα της ημέρας. Ταυτόχρονα, οι πολιτικοί διαμόρφωναν κατάλληλο κλίμα για τη χειραγώγηση των πολιτών και την ανάπτυξη της προπαγάνδας.

Στην κατασκευή και την συντήρηση των Θερμών συνεισέφεραν ο αυτοκράτορας και άλλοι ισχυροί παράγοντες, η πόλη, η ανώτερη τάξη, ευγενείς που διεκδικούσαν κάποιο αξίωμα και προσπαθούσαν να γίνουν δημοφιλείς και να εξασφαλίσουν την εκλογή τους σε κάποιο αξίωμα.

Η σχέση του ανθρώπου με το νερό είναι μυστηριακή σχεδόν μεταφυσική και οφείλεται στην καθαρτική δύναμη, τις εξαγνιστικές ιδιότητες που έχει το νερό. Δεν είναι τυχαίο ότι το χριστιανικό βαπτιστήριο κατάγεται από το ρωμαϊκό λουτρό, το *frigidarium*.

Δεν νομίζετε ότι τα σημερινά *spa* (“Sanitas Per Aqua” / Η υγεία μέσω του νερού) είναι η σύγχρονη εξέλιξη που συντηρεί σε μεγάλο βαθμό τη φιλοσοφία των αρχαίων για την αξία του λουτρού ;

Πέμπτη Ενότητα: ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Έχοντας επισκεφθεί το Θέατρο και την Οικία του Ευστόλιου, δεν σημαίνει ότι έχει ολοκληρωθεί η γνωριμία σας με ολόκληρο τον αρχαιολογικό χώρο του Κουρίου. Βγαίνοντας από τον χώρο των λουτρών και προχωρώντας δυτικά, το μονοπάτι σάς οδηγεί στον κεντρικό χώρο της ακρόπολης, στον οποίο συγκεντρώνονται σημαντικά μνημεία της ελληνιστικής, ρωμαϊκής και παλαιοχριστιανικής περιόδου.

Στην παλαιοχριστιανική περίοδο χρονολογούνται και τα κατάλοιπα ενός μεγάλου συγκροτήματος μιας τρίκλιτης παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Πρόκειται για τον επισκοπικό ναό του Κουρίου, ο οποίος χρονολογείται στις αρχές του 5ου αι. μ.Χ., ενώ τον 6ον αι. έγιναν κάποιες μετατροπές και τοποθετήθηκαν καινούργια δάπεδα με ψηφιδωτά και μαρμαροθέτημα.

Τα κατάλοιπα αυτά βρίσκονται στο νότιο μέρος του κεντρικού χώρου της ακρόπολης του Κουρίου. Για την καλύτερη κατανόηση και τοποθέτησή σας στον χώρο το Τμήμα Αρχαιοτήτων έχει τοποθετήσει σε υπερυψωμένο χώρο το σχεδιάγραμμα, το οποίο μπορείτε να συμβουλευτείτε.

Όπως είναι γνωστό, στ' αρχαία χρόνια η Κύπρος ήταν σημαντικό κέντρο λατρείας της θεάς Αφροδίτης, της θεάς της ομορφιάς και του έρωτα. Ο ναός της βρισκόταν στην Παλαίπαφο, (σημερινά Κούκλια) και σ' αυτόν έρχονταν προσκυνητές από όλη την Κύπρο και τον αρχαίο κόσμο. Όσο ισχυρή όμως κι αν ήταν η παράδοση της λατρείας της θεάς, η Κύπρος έγινε πολύ νωρίς ένα από τα πρώτα κέντρα διάδοσης του Χριστιανισμού. Οι Απόστολοι Παύλος και Βαρνάβας ταξίδεψαν στην Κύπρο κι έβαλαν τις βάσεις της νέας θρησκείας.

Τον 5^ον αιώνα η επικράτηση του χριστιανισμού σε όλη τη Κύπρο ήταν οριστική. Η ανέγερση ενός σημαντικού αριθμού παλαιοχριστιανικών βασιλικών αποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά σημάδια των σημαντικών πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών, που επέφερε η

εξάπλωση του Χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας του κράτους, καθώς και του νέου ρόλου που επεφύλαξε η νέα αυτή εποχή στον θεσμό της Εκκλησίας.

Είναι γεγονός ότι όλες οι θρησκείες, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα είναι στενά συνυφασμένες με την έννοια και την παρουσία του Ναού, ο οποίος διαδραματίζει ένα πολύ σπουδαίο ρόλο στη λειτουργία τους. Γνωστό επίσης είναι πως ανάμεσα στα σπουδαιότερα κτιριακά μνημεία της ανθρωπότητας, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, είναι και οι ναοί.

Η ανάπτυξη λοιπόν του χριστιανισμού ήταν τέτοια που οι παλαιοί και μικροί ναοί δεν εξυπηρετούσαν πλέον τις λατρευτικές ανάγκες των πιστών. Γι' αυτό άρχισαν να χτίζονται μεγάλοι ναοί σε ολόκληρο το νησί. Πρόκειται για τις περίφημες παλαιοχριστιανικές βασιλικές, οι οποίες ήταν τεράστια επιμήκη οικοδομήματα, που εσωτερικά χωρίζονται με σειρές από κολώνες σε κλίτη και καταλήγουν στην ανατολική πλευρά σε αγίδα.

Και σίγουρα θα διερωτάστε, γιατί οι ναοί αυτοί ονομάζονται βασιλικές.

Η βασιλική ήταν ένα δημόσιο κτίριο που χρησιμοποιείτο στην αρχαία Ρώμη ως χώρος δημοσίων συνεδριάσεων, εμπορικών συναλλαγών αλλά και ως δικαστήρια. Από τον 4ον αιώνα η βασιλική προσαρμόζεται στις ανάγκες λατρείας των χριστιανών και θα αποτελέσει για πολλούς αιώνες τον κυριότερο αρχιτεκτονικό τύπο εκκλησιαστικού κτιρίου, τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση. Οι Ρωμαίοι παρέλαβαν αυτόν τον κτιριακό τύπο από τους Έλληνες. Τέτοιο κτίριο ήταν η «βασιλείος στοά» των Αθηνών, η οποία ονομάστηκε έτσι προς τιμήν του άρχοντος βασιλέως.

Από αυτόν πήρε και το όνομα βασιλική. Οι χριστιανοί ονόμασαν τους ναούς αυτούς βασιλικές διότι σε αυτές λατρευόταν ο Βασιλεύς Χριστός.

Εισέρχεται κανείς στο μνημείο μέσα από ένα πρόπυλο, στην βορειοανατολική πλευρά με δύο κίονες από γρανίτη. Στα δεξιά αυτής της εισόδου υπάρχει ένα μικρό παρεκκλήσι για την παραλαβή ίσως των προσφορών. Σε αυτό το παρεκκλήσι βρέθηκε τμήμα από ψηφιδωτό που εικονίζει τρεις όρθιες μορφές στο ένα τρίτο περίπου του φυσικού μεγέθους. Οι δύο από τις μορφές αυτές είναι πολύ κατεστραμμένες ενώ η άλλη σε καλύτερη κατάσταση απεικονίζει άγγελο να κρατεί σκήπτρο. Τα ψηφιδωτά αυτά χρονολογούνται στον 6^ο αι. μ.Χ. αιώνα και κοσμούν το Μουσείο Κουρίου που βρίσκεται στο χωριό Επισκοπή.

Από τον πρόπυλο/προθάλαμο αυτόν εισέρχεστε σε έναν μακρύ πλακόστρωτο διάδρομο, τη βόρεια πτέρυγα των κατηχουμένων και στην συνέχεια στον νάρθηκα. Τα κατηχούμενα είναι ο χώρος στον οποίο γινόταν η διδασκαλία και η μύηση των πιστών στα δόγματα και τα μυστήρια της Εκκλησίας.

Από τον νάρθηκα, ο οποίος βρίσκεται στα δυτικά του ναού, εισέρχεστε στο ναό μέσα από τρεις θύρες. Ο Ναός αποτελείται από τρία κλίτη, τον κυρίως ναό, δηλαδή το κεντρικό κλίτος, το βόρειο και το νότιο κλίτος, και το Ιερό Βήμα. Τα τρία κλίτη διαχωρίζονται μεταξύ τους με κιονοστοιχίες, με δύο σειρές 12 μαρμάρινων κολόνων. Πάνω από τα κιονόκρανα υπήρχαν ξύλινες δοκοί που στήριζαν ένα δεύτερο όροφο κλιτών και στη συνέχεια μία ξύλινη δίκλινη στέγη στο κέντρο και επικλινή πάνω από τα πλάγια κλίτη. Ο τύπος της στέγης αυτής έδωσε το

όνομά του στην κατηγορία των λεγόμενων Ευλόστεγων Παλαιοχριστιανικών Βασιλικών στην οποία ανήκει και αυτός ο Ναός.

Τα δάπεδα είχαν επιστρωθεί με μαρμαροθέτημα γνωστό σαν *opus sectile*. **Opus sectile** (έργο με πλακίδια) είναι ένας τρόπος κατασκευής έργων διακόσμησης, όπου με το ταίριασμα κατάλληλα κομμένων λεπτών κομματιών πολύχρωμης πέτρας, μαρμάρου, σμαραγδιού και γυαλιού επιτυγχάνεται η διαμόρφωση εικόνων ή σχεδίων σε τοίχους, δάπεδα και άλλες επίπεδες επιφάνειες. Αντίθετα από την τεχνική των μωσαϊκών, όπου τα ομοιόμορφα- μονόχρωμα κομμάτια τοποθετούνται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διαμορφώνουν ένα σχέδιο, τα τεμάχια στο *Opus Sectile* είναι ανομοιόμορφα, πολύ μεγαλύτερα, και μπορούν να αποτελέσουν ένα μεγάλο μέρος του σχεδίου. Η τεχνική αυτή η οποία αναπτύχθηκε επί Ρωμαϊκής εποχής ήταν πολύ δαπανηρή και χρησιμοποιήθηκε μόνο σε κτίρια, ναούς και κατοικίες (παλάτια) προσώπων υψηλής υπόστασης, όπου τα μωσαϊκά και τα έργα ζωγραφικής δεν επαρκούσαν.

Στο δυτικό της μέρος η βασιλική επικοινωνούσε, μέσω του νάρθηκα, με σύνθετο οικοδόμημα που περιλάμβανε το διακονικό, όπου τοποθετούνταν οι προσφορές των πιστών, και ενδεχομένως την οικία του επισκόπου, το Επισκοπείο. Στα βόρεια της βασιλικής υπήρχε το αίθριο και το βαπτιστήριο που έχει τη μορφή μικρής τρίκλιτης βασιλικής με νάρθηκα. Στην μικρή αυτή βασιλική πραγματοποιούνταν οι Βαπτίσεις των φωτιζομένων.

Η βασιλική αυτή, όπως και πολλές άλλες εκκλησίες του νησιού, καταστράφηκε γύρω στα μέσα του 7ου αιώνα λόγω των αραβικών επιδρομών.

Έκτη Ενότητα: ΑΛΛΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Η περιδιάβαση στον κεντρικό χώρο της πόλης δεν τελειώνει με τη παλαιοχριστιανική βασιλική. Συνεχίζοντας δυτικά θα βρείτε επίσης:

Ρωμαϊκή Αγορά

Στη σημερινή της μορφή είναι κτίσμα των αρχών του 3ου αι. μ.Χ., με προσθήκες της παλαιοχριστιανικής περιόδου. Σε κεντρικό σημείο της αγοράς προϋπήρχε ένα τεράστιο κτίριο, το οποίο ήταν σε χρήση από το τέλος του 4ου αι. π.Χ. μέχρι το τέλος της ελληνιστικής περιόδου. Η ρωμαϊκή αγορά περιβαλλόταν στις δύο της πλευρές από στοές με κίονες. Στο βορειοδυτικό της τμήμα ενσωματώθηκε ένα επιβλητικό σύνολο κτισμάτων, το οποίο περιλαμβάνει συγκροτήματα λουτρών και το νυμφαίο, που χρονολογείται τουλάχιστον από τον 1ον αιώνα μ.Χ.. Τα κτίρια αυτά υπέστησαν διάφορες μετατροπές και προσθήκες με την πάροδο του χρόνου.

Νυμφαίο

Το Νυμφαίο είναι από τα μεγαλύτερα και επιβλητικότερα μνημεία στο είδος του σε ολόκληρο τον μεσογειακό χώρο. Ήταν αφιερωμένο στις

Νύμφες, τις προστάτιδες του νερού. Αποτελείται από ένα τεράστιο κεντρικό οικοδόμημα, κτισμένο από μεγάλους πελεκητούς ασβεστόλιθους, το οποίο χωρίζεται σε τρία μέρη:

- το νοτιοανατολικό μέρος, που είναι μια μεγάλη αψιδωτή αίθουσα και αποτελούσε τον ιερό χώρο, όπου πιθανότατα γίνονταν ιεροτελεστίες προς τιμή των Νυμφών,
- το κεντρικό μέρος,
- και το βορειοδυτικό μέρος που αποτελείτο από αψιδωτές κρήνες και δεξαμενές κοσμημένες με αχιβάδες και μαρμάρινα αγάλματα.

Κτίστηκε τον 1ον αιώνα μ.Χ. αιώνα και ύστερα από διαδοχικές καταστροφές, ανακαινίσεις και επεκτάσεις καταστράφηκε ολοκληρωτικά και εγκαταλείφθηκε στα μέσα του 7ου αιώνα, κατά την περίοδο των Αραβικών επιδρομών.

Οικία του Αχιλλέα

Σήμερα σώζεται μόνο μέρος της οικίας, στο νοτιοδυτικό τμήμα του λόφου, δίπλα από τον παλαιό δρόμο Λεμεσού-Πάφου. Πρόκειται για μια ρωμαϊκή οικία του 4ου αι. μ.Χ. με κεντρική περίστυλη αυλή. Πολλά από τα δωμάτια της κοσμούνταν με ψηφιδωτά δάπεδα. Το πιο ενδιαφέρον από αυτά είναι το ψηφιδωτό που απεικονίζει τη σκηνή όπου ο Αχιλλέας αποκαλύπτει την ταυτότητά του στον Οδυσσέα, ο οποίος είναι μεταμφιεσμένος σε έμπορο, στην αυλή του βασιλιά της Σκύρου Λυκομήδη. Οι ανασκαφείς διατύπωσαν την υπόθεση ότι ο χώρος αυτός χρησίμευε για την υποδοχή υψηλών επισκεπτών.

Οικία των Μονομάχων

Πρόκειται για ρωμαϊκή οικία, που χρονολογείται στον 3ο αι. μ.Χ. και βρίσκεται λίγα μέτρα ανατολικά της «Οικίας του Αχιλλέα». Η οικία αυτή έχει μια κεντρική αυλή που περιβάλλεται από στοές και δωμάτια διαφόρων χρήσεων. Το κτίριο αυτό καταστράφηκε από τους σεισμούς που έπληξαν το Κούριο κατά τον 4ο αι. μ.Χ. Η οικία πήρε το όνομά της από τις ψηφιδωτές παραστάσεις μονομάχων που κοσμούσαν την κεντρική αυλή. Σήμερα σώζονται δύο παραστάσεις. Η πρώτη απεικονίζει εξάσκηση μονομάχων, ενώ η δεύτερη φαίνεται ότι απεικονίζει αγώνα. Η άοπλη μορφή με την πλούσια πολιτική περιβολή που απεικονίζεται στο κέντρο είναι ο διαιτητής της μονομαχίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι και στις δύο παραστάσεις σώζονται τα ονόματα των πρωταγωνιστών.